

Olsztyn, 5 sierpnia 2025 r.

PS-VI.431.1.14.2025.MP

Szanowna Pani

Brygida Adamajtis

Dyrektor

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

ul. Bolesława Limanowskiego 11

11-200 Bartoszyce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrolę przeprowadzono w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszczach, ul. Bolesława Limanowskiego 11, 11-200 Bartoszyce. W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli Jednostką kierowała pani Brygida Adamajtis, która Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest od 1 lutego 1999 r.

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, w składzie:

Marzena Przybylska – główny specjalista, kierująca zespołem pracowników, legitymacja służbowa nr 74/2019, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego, oraz

Marta Cichowicz – główny specjalista, legitymacja służbowa nr 34/2025, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego,

Stella Maścianica - główny specjalista, legitymacja służbowa nr 14/2017, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego,

na podstawie pisemnego imiennego upoważnienia do kontroli nr WK-I.0030.4524.2025 z 2 czerwca 2025 r., wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego.

Termin kontroli: Kontrolę rozpoczęto w dniu 9 czerwca 2025 r. i zakończono w dniu 13 czerwca 2025 r. Kontrola została odnotowana w książce kontroli Jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 2 w 2025 r.

Zakres kontroli:

- przedmiot kontroli: Realizacja zadań powiatu w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej;
- okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2024 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 oraz art. 197b ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz.U. 2025 poz. 49) – dalej jako ustawa wrispz, w związku z art. 180 pkt. 3, art. 182 ust. 1 oraz art. 140–153 ustawy wrispz, a także:

- Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r.- Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 572), dalej jako Kpa.

Na podstawie ustaleń kontroli, działalność Jednostki kontrolowanej w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowością**.

USTALENIA KONTROLI

W treści ustaleń zawartych w wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. PCPR/Centrum/Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszczach,
2. Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszczach, panią Brygidę Adamajtis,
3. Zastępca Dyrektora – co oznacza: Zastępcę Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszczach, panią
4. Regulamin – co oznacza: obowiązujący w dacie kontroli Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszczach,
5. osoba usamodzielniania/wychowanek – co oznacza: osobę opuszczającą po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka bądź placówkę opiekuńczo-wychowawczą, o której mowa w art. 140 ustawy w.r.p.,
6. IPU/program – co oznacza: indywidualny program usamodzielniania, o którym mowa w art. 145 ustawy w.r.p.,
7. Wykaz/Wykaz osób usamodzielnianych – co oznacza: wykaz osób będących w procesie usamodzielniania w badanym okresie, sporządzony przez kontrolowaną Jednostkę,
8. placówki – co oznacza: placówki opiekuńczo-wychowawcze w rozumieniu art. 93 ustawy w.r.p., prowadzone przez Powiat Bartoszycki
9. Obwieszczenia – co oznacza: Obwieszczenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka, wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej oraz wysokości kwot określonych w umowach (obowiązujące w okresie objętym kontrolą).

Ustaleń kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w PCPR dokumentacji (w tym dokumentów powstałych przed 1 stycznia 2024 r., a mających wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą), informacje i wyjaśnienia przekazane przez panią Brygidę Adamajtis - Dyrektora PCPR i panią Zastępcę Dyrektora, w tym odpowiedzi na zapytania skierowane przez organ kontroli w dniu 26 czerwca 2025 r. a otrzymane 30 czerwca 2025 r.

1. Dokumenty organizacyjne kontrolowanej Jednostki i organizacja pracy w zakresie realizacji zadań związanych z usamodzielnieniem wychowanków pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszczach, w okresie objętym kontrolą działało na podstawie Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszczach, przyjętego Uchwałą Nr 96/261/2021 Zarządu Powiatu Bartoszyckiego z dnia 21 kwietnia 2021 r. **/akta kontroli str. 1-12/**.

Z Regulaminu wynika, że PCPR realizujący zadania powiatu na terenie powiatu bartoszyckiego, pełni funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz wykonuje zadania własne i zlecone z zakresu administracji rządowej, określone m.in. ustawą w.r.p. Jak wynika z uzyskanych informacji, w okresie podlegającym kontroli nie obowiązywało żadne wewnętrzne zarządzenie dotyczące usamodzielnień.

W strukturze organizacyjnej kontrolowanej Jednostki wyodrębniono **Dział Rodzinnej Pieczy Zastępczej**, do zadań którego należy m.in. udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej, w tym poprzez wsparcie realizacji Indywidualnego Programu Usamodzielnienia.

W jednostce wyodrębniono także dział realizacji świadczeń, w zadaniach którego uwzględniono m.in. rozpoznawanie i bilansowanie potrzeb w zakresie pomocy w formie świadczeń pieniężnych dla osób sprawujących pieczę zastępczą oraz usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

Z pisemnej informacji przedstawionej przez Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 13**, wynika, że zadania dotyczące usamodzielnienia wychowanków realizuje:

- 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- 1 specjalista pracy socjalnej;
- 1 zastępca dyrektora;
- 1 kierownik działu rodzinnej pieczy zastępczej;
- 1 referent.

2. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w Powiecie Bartoszyckim w badanym okresie

Z wykazu osób usamodzielnianych stanowiącego **akta kontroli str. 17-19** sporządzonego przez Jednostkę kontrolowaną wynika, że w badanym okresie, w procesie usamodzielnienia było 33 wychowanków, w tym:

- 11 - którzy opuścili rodziny zastępcze spokrewnione;
- 7 - którzy opuścili rodziny zastępcze niezawodowe;
- 15 - którzy opuścili placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Spośród 33 wychowanków:

- 24 przyznano pomoc na kontynuowanie nauki,
- 20 przyznano pomoc na usamodzielnienie,
- 12 przyznano pomoc na zagospodarowanie.

Żadnemu nie udzielono pomocy w formie:

- uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- uzyskania zatrudnienia,
- psychologa,
- prawnej,
- ponieważ żaden z wychowanków nie wnioskował o takie wsparcie.

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że koordynatorzy obejmują wsparciem osoby pełnoletnie, które po osiągnięciu pełnoletności nadal przebywają w dotychczasowej rodzinie zastępczej. Wsparcie koordynatora trwa do momentu opuszczenia przez osoby pełnoletnie rodziny zastępczej.

Wybrani przez wychowanków opiekunowie usamodzielnienia to:

- w 13 przypadkach rodzic zastępczy,
- w 10 przypadkach pracownik placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- w 6 przypadkach inne osoby (np. babcia, ciocia, znajomy),
- w 3 przypadkach rodzic biologiczny,
- w 1 przypadku koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.

Dyrektor, zapytana w jaki sposób wychowankowie informowani są o tym jak wygląda proces usamodzielnienia, odpowiedziała: „Osoba usamodzielniana jest informowana o procesie usamodzielniania m.in. poprzez rozmowy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w środowisku, w miejscu zamieszkania wychowanka oraz rodziny zastępczej lub innych pracowników Centrum zajmujących się wsparciem usamodzielnianych wychowanków. Pracownicy PCPR przekazują również wychowankom rodzin zastępczych lub rodzinnego domu dziecka informatory 1) dla wychowanków pn. „Mój pierwszy krok w dorosłość”, 2) dla opiekunów procesów usamodzielniania pn. „Mój pierwszy krok w dorosłość – rola opiekuna procesu usamodzielnienia – informator dla dociekliwych”.

Fakt przekazania takiego informatora pracownicy wskazują w kartach wizyty w środowisku lub w formie krótkiej notatki służbowej (dostępne w aktach wychowanków). Informacji dotyczących przysługujących wychowankom świadczeń – rodzaju i wysokości również udziela referent w dziale świadczeń”. Powyższa informacja stanowi **akta kontroli str. 13**, informatory i notatka o przekazaniu stanowią **akta kontroli str. 20-29**.

Ustalono, że informacje o procesie usamodzielnienia i przysługujących świadczeniach znajdują się również na stronie internetowej PCPR <https://pcprbartoszyce.pl/usamodzielnienie>.

Z przedstawionej przez Dyrektora pisemnej informacji wynika, że PCPR wypłaca świadczenia osobom usamodzielnianym w kwotach nie niższych niż wskazanych w Obwieszczeniach **/akta kontroli str. 13-14/**, co potwierdziła przedłożona dokumentacja. Ponadto, jak podała Dyrektor: „Rada powiatu nie podniosła wysokości kwot na pomocy art. 91”.

Ustalono, że w 2024 r. Powiat Bartoszycki na usamodzielnienia wydatkował kwotę **190 237,31 zł**.

Usamodzielnieni wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego otrzymali pomoc w łącznej wysokości 88 713,21 zł. /akta kontroli str. 14/, w tym na:

1. kontynuowanie nauki – 49 754,21 zł. ,
2. pomoc na usamodzielnienie – 38 959,00 zł.,

Usamodzielnieni wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze otrzymali pomoc w łącznej wysokości 101 524,10, w tym na:

1. kontynuowanie nauki – 64 130,10 zł.,
2. pomoc na usamodzielnienie – 31 194 zł.,
4. pomoc na zagospodarowanie w formie pieniężnej - 6200 zł.

Kontrolowana jednostka na rok 2025 zaplanowała środki w wysokości 211 932 zł. na realizację zadań z zakresu wsparcia usamodzielnionych wychowanków, z tego:

z rodzinnej pieczy zastępczej na łączną kwotę 112 000 zł., w tym na:

1. kontynuowanie nauki - 62 000 zł.
2. pomoc na usamodzielnienie – 30 000 zł.
3. pomoc na zagospodarowanie - 20 000 zł.

opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą na łączną kwotę 99 932 zł., w tym na:

1. kontynuowanie nauki - 50 932 zł. .
2. pomoc na usamodzielnienie – 40 000 zł.
3. pomoc na zagospodarowanie – 9 000 zł.

3. Realizacja zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej i formy udzielonego wsparcia

Oceny wykonania przez kontrolowaną Jednostkę zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej dokonano w oparciu o analizę dokumentacji 8 wychowanków z Wykazu poz.: 7, 13, 14, 24, 29, 30, 32, 33, którzy w okresie podlegającym kontroli byli w procesie usamodzielnienia.

a) Wskazanie opiekuna usamodzielnienia

Zgodnie z art. 145 ust. 2 ustawy wrispz, osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia. Stwierdzono, że spośród 8 wychowanków, 7 terminowo wyznaczyło opiekuna usamodzielnienia (uzyskując jego pisemną zgodę) **/akta kontroli str. 35-37, 41-43/**, natomiast 1 wychowanek wyznaczył opiekuna usamodzielnienia (uzyskując jego pisemną zgodę), po terminie. Niedotrzymanie terminu dotyczyło wychowanka poz. 24 z Wykazu – wyznaczenie opiekuna usamodzielnienia nastąpiło z ponad 5-miesięcznym opóźnieniem i dotyczyło sytuacji z 2016 r. tj. z przed okresu objętego kontrolą.

Z pisemnej informacji przedłożonej przez Dyrektora wynika, że: *„Nie jest znana przyczyna opóźnienia terminu z uwagi między innymi na fakt, iż koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, który sprawował w owym czasie pieczę nad rodziną zastępczą nie pracuje już w tutejszym Centrum”* **/akta kontroli str. 33- 34/**.

Zespół inspektorów w ramach bieżącego instruktażu zwrócił uwagę na konieczność realizowania przez PCPR zadania wynikającego z art. 180 ust. 3 ustawy wrispz, polegającego na organizowaniu wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.

Stwierdzono, że osoby wskazane przez wychowanków na opiekunów usamodzielnienia spełniały warunki, o których mowa w art. 145 ust. 3 ustawy wrispz. W każdym przypadku opiekun usamodzielnienia wyrażał pisemną zgodę na pełnienie tej funkcji i uzyskiwał akceptację Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszychach.

b) Opracowywanie indywidualnego programu usamodzielnienia

W analizowanych przypadkach treść programów była zgodna z art. 145 ust. 1 ustawy wrispz, to jest programy te zawierały w szczególności:

- zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia,
- sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Co do zasady opracowywane były terminowo, tj. co najmniej na miesiąc przed ukończeniem 18 roku życia, wraz z opiekunem usamodzielnienia. W sytuacjach wymagających wprowadzenia zmian, programy były aneksowane. Zarówno programy jak i aneksy do nich zatwierdzone były przez Dyrektora PCPR właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie **/akta kontroli str. 38-40, 60-98/**. W okresie objętym kontrolą nie było przypadku odmowy zatwierdzenia indywidualnego programu usamodzielnienia. W jednym przypadku indywidualny program usamodzielnienia wychowanka z poz. 32 w Wykazie

został opracowany z przekroczeniem terminu o 24 dni **/akta kontroli str. 41-59/**. Na druku „karta wychowanka” została sporządzona notatka, że IPU nie został sporządzony w terminie z uwagi na pobyt wychowanka w młodzieżowym ośrodku wychowawczym i brak współpracy opiekuna usamodzielnienia z Placówką. Dopiero po otrzymaniu pisma z placówki informującego, że wychowanek nie otrzyma świadczeń dla usamodzielnianych, jeżeli nie będzie miał sporządzonego IPU opiekun nawiązał kontakt **/akta kontroli str. 49/**. Próby nawiązania kontaktu, zostały udokumentowane notatkami służbowymi sporządzonymi przez specjalistę pracy socjalnej, które stanowią **akta kontroli str. 45-48**. Z uwagi na incydentalny charakter oraz fakt, iż sytuacja ta nie wywołała negatywnych skutków, odstąpiono od wydania zaleceń.

Zgodnie z art. 145 ust. 5 ustawy wrispz kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie informuje powiat właściwy ze względu na planowane miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej o zamiarze osiedlenia się tej osoby w miejscowości wskazanej w indywidualnym programie usamodzielnienia oraz przesyła mu kopię tego programu i informacje o opiece usamodzielnienia. Co do zasady obowiązek ten był w Jednostce realizowany, co znajduje potwierdzenie w **aktach kontroli str. 98-108**. Jednakże w sprawie dotyczącej wychowanki poz. 7 z Wykazu Dyrektor PCPR mimo jej deklaracji osiedlenia się w innym powiecie (zawartej w IPU), a następnie zamieszkania na jego terenie, nie wywiązał się z obowiązku wynikającego z art. 145 ust. 5 ustawy wrispz. Informacja do powiatu obcego PCPR w Bartoszykach przekazał w trakcie trwania czynności kontrolnych, kiedy wychowanka zamieszkiwała już na terenie innego powiatu. Indywidualny Program Usamodzielnienia został sporządzony przed okresem objętym kontrolą tj. w dniu 30.06.2021 r. **/akta kontroli str. 75-83/**. Z pisemnych wyjaśnień Dyrektora wynika, że *„podczas analizy dokumentacji i rozmowy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, który pozostaje w stałym kontakcie z Panią [tu wskazano imię nazwisko] ustalono, iż wychowanka nie była do końca zdecydowana na zmianę miejsca swojego pobytu/osiedlenia się na terenie powiatu starogardzkiego. Jednakże z uwagi na literalne brzmienie w/w artykułu dnia 11.06.2025 r. została przekazana pisemna informacja do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stargardzie o planie osiedlenia się wychowanki oraz przesłana została kopia IPU oraz informacja o opiece usamodzielnienia”* **/akta kontroli str. 99-100/**. Do przedmiotowych wyjaśnień dołączono kopię pisma stanowiącą **akta kontroli str. 111**.

Mając na uwadze, iż sytuacja miała miejsce przed okresem objętym kontrolą Zespół kontrolujący przyjął wyjaśnienia złożone przez Dyrektora, a ramach bieżącego instruktażu wskazał na konieczność realizacji zapisów art. 145 ust. 5 ustawy wrispz, co pozwoli innym powiatom odpowiednio wcześniej zabezpieczyć środki finansowe na wypłatę świadczeń przysługujących wychowankom nie pochodzącym z własnego powiatu.

W trakcie kontroli zespół kontrolerów zapytał Dyrektora, kiedy Jednostka dokonuje oceny końcowej procesu usamodzielnienia. Z pisemnej informacji przedstawionej przez Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 112-115**, wynika, że: *„Ocena końcowa indywidualnego programu usamodzielniania dokonywana jest poprzez przedłożenie w Centrum druku pn. „Zakończenie programu usamodzielnienia” po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia wraz z opiekunem procesu usamodzielnienia oraz dyrektorem tutejszego Centrum wypełniany jest taki druk. Ocena końcowa w formie druku „Zakończenie programu usamodzielnienia” jest sporządzana m.in. podczas rozmowy wychowankiem w miejscu jego*

zamieszkania podczas wizyty wychowanka w tutejszym PCPR lub druk oceny celem jego wypełnienia wysyłany jest listownie do samego wychowanka czy właściwego według miejsca zamieszkania PCPR wychowanka. W praktyce jest to moment, w którym wychowankowie deklarują, iż nie zamierzają już kontynuować nauki skorzystali z pomocy na usamodzielnienie, pomocy na zagospodarowanie. Deklarują pozytywne zakończenie indywidualnego programu usamodzielnienia. Skorzystali również z możliwych form pomocy wynikających z art. 140 ustawy o wripz. Ocena końcowa taka dokonywana jest np. w przypadku, gdy wychowanek/wychowanka ukończył 25 rok życia (nie przysługuje mu już pomoc na kontynuowanie nauki), (...). Wychowanek posiada np. własne mieszkanie, deklaruje, iż nie wymaga pomocy prawnej, psychologicznej. W większości przypadków wychowanków oceny końcowej dokonuje się z dniem ukończenia przez wychowanka/ę 26 roku życia (dla tych, którzy w czasie od 18 do 26 roku nie skorzystali jeszcze z wszystkich form wsparcia wynikających a art. 140 ustawy o wripz.)". Powyższe znalazło potwierdzenie w przedłożonej dokumentacji wychowanków **/akta kontroli str. 74/**.

Zgodnie z art. 145 ust. 7 ustawy wripz po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia dokonywana jest ocena końcowa procesu usamodzielnienia, stąd też organ kontroli poucza o **konieczności stosowania nazwy druków dokumentów zgodnie z nazewnictwem wynikającym z ustawy**.

c) Przyznawanie pomocy na kontynuowanie nauki

W badanym okresie pomoc na kontynuowanie nauki otrzymało 24 wychowanków. Stwierdzono, że w analizowanych przypadkach, pomoc na kontynuowanie nauki każdorazowo przyznawana była na podstawie pisemnego wniosku **/akta kontroli str. 116, 128/**, po zatwierdzeniu IPU – zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wripz. W każdym analizowanym przypadku weryfikowany był okres przebywania w pieczy zastępczej, uprawniający wychowanka do przyznania tego świadczenia, o czym mowa w art. 141 ustawy wripz. Decyzje administracyjne, które poddano analizie zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa **/akta kontroli str. 119-139/**, podpisane były przez osoby uprawnione, zespołowi kontrolerów przedstawiono do wglądu stosowne upoważnienia. Wydawane były zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na kontynuowanie nauki była zgodna z obowiązującymi przepisami, w przypadkach tego wymagających decyzje były zmieniane, zgodnie z zapisami Obwieszczeń.

Decyzje doręczane były skutecznie, wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznawana była na czas trwania nauki. Wszyscy usamodzielniający się wychowankowie, którym Centrum wypłacało świadczenie, uczyli się w szkołach. Fakt uczenia się wychowankowie potwierdzali dostarczając aktualne zaświadczenia o kontynuowaniu nauki **/akta kontroli str. 118, 122, 130/**. W przypadku niedostarczenia przez wychowanka zaświadczenia ze szkoły, PCPR z urzędu występował z wnioskiem o udostępnienie danych celem zweryfikowania dalszych uprawnień do wypłaty tego świadczenia **/akta kontroli str. 135-136**. Pomoc ta była wypłaca nie dłużej niż do ukończenia przez wychowanków 25 roku życia.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w zakresie przyznania pomocy na kontynuowanie nauki.

W jednym spośród analizowanych przypadków, świadczenia nienależnie pobrane na kontynuowanie nauki, określone decyzją wydaną przed okresem objętym kontrolą na podstawie

art. 92 ust. 7 ustawy wrispz, zostały potrącone ze świadczenia na usamodzielnienie w okresie objętym kontrolą. Stwierdzony fakt dotyczy wychowanka poz. 29 Wykazu.

Przedstawione do wglądu wydruki list wypłat świadczeń wypłaconych wychowankom w okresie podlegającym kontroli, potwierdziły, że ww. świadczenia wypłacano zgodnie z wnioskami i wydanymi decyzjami, i przelano na wskazane rachunki bankowe.

d) Przyznawanie pomocy na usamodzielnienie

W okresie objętym kontrolą pomoc na usamodzielnienie otrzymało 20 wychowanków. Stwierdzono, że pomoc na usamodzielnienie każdorazowo przyznawana była po zatwierdzeniu IPU – w myśl art. 145 ust. 1 ustawy wrispz - na podstawie pisemnego wniosku **/akta kontroli str. 140-141, 145-146, 155-156, 160-161/**.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami PCPR weryfikował też czy długość okresu przebywania wychowanka w pieczy zastępczej uprawniała do przyznania pomocy na usamodzielnienie, o czym mowa w art. 141 ustawy wrispz. Decyzje administracyjne, które poddano analizie zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, podpisane były przez osoby upoważnione. Wydane zostały zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na usamodzielnienie była zgodna z obowiązującymi przepisami **/akta kontroli 140-165/**.

Decyzje wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, dowody ich odebrania przez wychowanków (elektroniczne potwierdzenia) znajdowały się w dokumentacji.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w tym zakresie.

Ustalono, że w jednym spośród analizowanych przypadków (dotyczy wychowanka z Wykazu poz. 29) świadczenie nienależnie pobrane na kontynuowanie nauki, określone do zwrotu decyzją PCPR.IVRŚ.5122.52.2021 z dnia 8 grudnia 2021 r. (data uprawomocnienia 25.12.2021 r.) potrącono wraz z ustawowymi odsetkami ze świadczenia na usamodzielnienie przyznanego decyzją PCPR.IVRŚ.5123.3.2025 z dnia 10 lutego 2025 r., a następnie zmienioną decyzją PCPR.IVRŚ.5123.4.2025 z dnia 25 lutego 2025 r., w części dotyczącej kwoty przyznanej pomocy na usamodzielnienie poprzez pomniejszenie kwoty pierwotnie przyznanego świadczenia o kwotę świadczenia nienależnie pobranej pomocy na kontynuowanie nauki, ustalonej w drodze decyzji wraz z ustawowymi odsetkami. Pomniejszoną kwotę wypłacono 10 marca 2025 r. tj. po okresie 3 lat, 2 miesięcy i 13 dni od momentu, kiedy decyzja ustalająca odpłatność stała się ostateczna. Jako podstawę prawną dokonania potrącania wskazano art. 92 ust. 1 ustawy wrispz, zgodnie z którym nienależnie pobrane świadczenia pieniężne podlegają zwrotowi, łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie (...) oraz art. 92 ust. 7 ustawy wrispz, który stanowi, że kwoty nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych wraz z odsetkami, ustalone ostateczną decyzją, podlegają potrąceniu z bieżąco wypłacanych świadczeń pieniężnych **/akta kontroli str. 168-184/**.

Mając na uwadze zapis art. 92 ust. 4 ustawy wrispz, mówiący o tym, iż należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym decyzja ustalająca ich wysokość stała się ostateczna, Zespół kontrolujących wystosował w dniu 26 czerwca 2025 r. w tym zakresie dodatkowe zapytanie do Dyrektora PCPR. Z otrzymanych wyjaśnień wynika, że „(...) *należność z tytułu nienależnie pobranego świadczenia na kontynuowanie nauki poddana była egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Tytuł wykonawczy nr PCPR.IK.3181.151.3.2022.WP został skierowany do Urzędu Skarbowego w Bartoszycach dnia 17 października 2022 roku*” **/akta kontroli str. 185-196/**.

Na podstawie wglądu do wydruków list wypłat świadczeń wypłaconych wychowankom w okresie podlegającym kontroli stwierdzono, że ww. świadczenia wypłacane były zgodnie z wnioskami i wydanymi decyzjami. Przelane zostały na wskazane rachunki bankowe lub przekazane przekazem pocztowym.

W opinii organu kontroli niepokojącym jest fakt nierównego traktowania usamodzielnianych wychowanków w zakresie przyznania pomocy na zagospodarowanie. W analizowanych przypadkach ustalono bowiem, że wychowanek z poz. 29 z Wykazu decyzją PCPR.IVRŚ.5124.1.2025 z dnia 10 lutego 2025 r. otrzymał pomoc w mniejszej kwocie niż wskazał we wniosku, mimo wykazania potrzeb. Argumentacją organu, zawartą w decyzji, był zapis „*ograniczone środki finansowe tutejszego Centrum*”. Wątpliwości kontrolujących budzi fakt, że w maju 2025 r. wychowankowi z poz. 33 Wykazu udzielono pomocy na zagospodarowanie w znacznie wyższej

kwocie niż wychowankom z poz. 29, 32, 30 z Wykazu, którym udzielano pomocy w okresie lutego-kwietnia 2025 r. Takie działanie Centrum może naruszać zasadę równego traktowania osób usamodzielnianych **/akta kontroli str. 197-218/**. Stanowisko organu kontroli zbieżne jest również ze stanowiskiem zawartym w Komentarzu do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej S. Niteckiego i A. Wilk do art. 150 i 153 ustawy wripsz, w którym autorzy wskazują, że istotnie rada powiatu może podnieść, w drodze uchwały, wysokość pomocy, co uzależnione będzie od możliwości finansowych, jakimi dysponuje powiat, jednakże z pola widzenia nie można tracić respektowania zasady równości – osoby będące bowiem w tożsamej bądź w zbliżonej sytuacji powinny otrzymywać tożsamą lub zbliżoną co do wysokości pomoc (S. Nitecki, A. Wilk. *Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Komentarz*, Wyd. Wolters Kluwer 2016, str. 675-676). Brak uchwały o podwyższeniu minimalnej kwoty świadczenia na zagospodarowanie powoduje, że podwyższona minimalna wysokość tego świadczenia, w obecnym stanie prawnym, przysługuje osobie legitymującej się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Mocą postanowień art. 91 w związku z art. 153 ustawy wripsz rada powiatu uprawniona jest w drodze uchwały podnieść wysokość pomocy udzielanej osobom usamodzielnianym. W tym zakresie Rada Powiatu Bartoszyckiego dysponuje daleko posuniętą samodzielnością i uprawniona jest do określenia nowej, zwiększonej wysokości świadczeń przysługujących osobie usamodzielnianej. Wskazana uchwała będzie miała status aktu prawa miejscowego, a to oznacza, że wymaga opublikowania w wojewódzkim dzienniku urzędowym i przybierze postać normy generalnej (S. Nitecki, A. Wilk. *Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Komentarz*, Wyd. Wolters Kluwer 2016, str. 686-687).

W opinii organu kontroli Dyrektor Centrum oraz inne osoby upoważnione przez Starostę Bartoszyckiego do wydawania decyzji w jego imieniu uprawnione są do prowadzenia postępowań administracyjnych w sprawach dotyczących wypłaty świadczeń w ustawowych wysokościach. Przyznawanie świadczeń w kwotach podwyższonych, wymaga natomiast przyjęcia uchwały przez radę powiatu. Stwierdzenie ważności wydanych decyzji pozostaje jednakowoż poza sferą oceny przedmiotowej kontroli i uprawnień kompetencyjnych wojewody.

Przyczyną powstania opisanej nieprawidłowości, wynikającej z naruszenia art. 150 ust. 1 w związku z art. 153 oraz art. 91 ustawy wripsz, była niewłaściwa interpretacja przepisów prawa. Stwierdzona nieprawidłowość, jakkolwiek stanowiła istotne uchybienie, o którym mowa w art. 197d ust. 6 ustawy wripsz, nie stanowiła zagrożenia interesów osób usamodzielnianych, bowiem wszyscy usamodzielniani (których dokumentację badano) otrzymali pomoc na zagospodarowanie w kwotach wyższych niż wskazane w Obwieszczeniu.

f) Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia

Stwierdzono, że pomoc PCPR w zakresie uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych polegała na udzielaniu informacji, a także na występowaniu przez pracowników z pisemnymi wnioskami o możliwość przydzielenia lokalu z zasobów gminy. W okresie objętym kontrolą pracownicy Centrum dwukrotnie występowali z takimi wnioskami, jednakże dotyczyły osób, które nie ukończyły jeszcze 18-go roku życia, w związku z czym nie uwzględniono ich w Wykazie **/akta kontroli str. 227-230/**. Z uzyskanych od Dyrektora pisemnych informacji wynika, że „pracownicy PCPR kierują również wychowanką, który jest zainteresowany daną formą wsparcia do pracownika Centrum zajmującego się mieszkaniem i treningowymi funkcjami na terenie powiatu

bartoszyckiego. Obecnie na terenie powiatu bartoszyckiego znajduje się 5 miejsc w mieszkaniach treningowych. Są to dwa mieszkania znajdujące się w budynku tutejszego PCPR. Jedno mieszkanie 2 pokojowe, 1 mieszkanie 3 pokojowe. Wnioski dostępne są u pracownika Centrum, który zajmuje się kierowaniem do mieszkań treningowych. Sam pracownik udziela pełnoletnim wychowankom informacji dotyczącej procedury przyznania miejsca w mieszkaniu treningowym. W okresie objętym kontrolą w mieszkaniu treningowym zamieszkiwał 1 usamodzielniany wychowanek placówki opiekuńczo-wychowawczej. Do tutejszego Centrum nie wpłynęły inne wnioski dotyczące przyznania miejsca w mieszkaniu treningowym” /akta kontroli str. 113-115, 219-226/.

g) Zapewnianie pomocy prawnej i psychologicznej

Z pisemnej informacji przedstawionej w trakcie kontroli przez Dyrektora wynika, że: „Wychowankom udzielane są informacje o możliwości skorzystania z pomocy psychologicznej, prawnej (...). Pracownicy informują o takiej możliwości podczas wizyt w środowisku, rozmów telefonicznych z rodzinami lub samymi wychowankami, którzy przebywają w rodzinach zastępczych, lub podejmują proces usamodzielnienia”. Wychowankom przebywającym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych informacji o formach wsparcia udziela pracownik socjalny placówki. Ponadto wychowankowie otrzymują z tutejszego Centrum informatory dotyczące procesu usamodzielnienia w których zawarte są również informacje dotyczące możliwości uzyskania wsparcia w w/w zakresie” /akta kontroli str. 113-115/. Informacja o możliwości skorzystania z tej formy wsparcia jest zamieszczona również na stronie internetowej PCPR <https://pcprbartoszyce.pl/usamodzielnienie>. W badanym okresie z pomocy psychologa i pomocy prawnej nie skorzystał żaden wychowanek, ponieważ o nią nie wnioskowano.

h) Inne formy wsparcia

Stwierdzono, że Jednostka w okresie objętym kontrolą udzielała pomocy usamodzielniającym się wychowankom dodatkowo w zakupach wyposażenia mieszkania, załatwianiu spraw urzędowych /akta kontroli str. 219-230/.

UWAGI I WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych wnioskować można, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach w badanym okresie, w obszarze usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej realizowało wszystkie ustawowe zadania, udzielało pomocy, o którą wnioskowali usamodzielniani wychowankowie oraz wypłacało im należne świadczenia pieniężne.

Działanie PCPR w zakresie podwyższania kwoty świadczenia, o którym mowa w art. 150 ustawy wrispz **jest dobrą i rekomendowaną praktyką**, jednak musi ona mieć swoje umocowanie prawne i odbywać się z poszanowaniem zasady równości wszystkich wychowanków. W tym zakresie organ kontroli rekomenduje sporządzenie odpowiedniego projektu uchwały regulującej podwyższenie wysokości pomocy na zagospodarowanie i przedłożenie go pod obrady Radzie Powiatu.

Organ kontroli poucza również o konieczności każdorazowego powiadamiania powiatu właściwego ze względu na planowane miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej o zamiarze osiedlenia się tej osoby w miejscowości wskazanej w IPU oraz przysyłać mu kopię tego dokumentu i informację o opiece usamodzielniania, do czego obliguje art. 145 ust. 5 ustawy wrispz.

ZALECENIA POKONTROLNE

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy wri spz, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osobę odpowiedzialną za ich powstanie, działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. **Do czasu podjęcia przez radę powiatu uchwały, o której mowa w art. 91 w związku z art. 153 ustawy wri spz świadczenia na zagospodarowanie wypłacać w kwotach wynikających z art. 150 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.**
2. **Wdrożyć instruktaż przekazany podczas kontroli oraz pouczenia zawarte w niniejszym wystąpieniu w bieżącą pracę Jednostki.**

POUCZENIE

Stosownie do art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Kierownik kontrolowanej Jednostki może w każdym czasie wycofać złożone do wystąpienia pokontrolnego zastrzeżenia. Wycofane zastrzeżenia pozostawia się bez rozpatrzenia.

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego

Piotr Duda

Zastępcą Dyrektora

Wydziału Polityki Społecznej

Zespół kontrolujących:

Marta Cichowicz – główny specjalista

Marzena Przybylska – główny specjalista

Stella Maścianica – główny specjalista

Do wiadomości:

Starosta Bartoszycki